

Tuusniemen kirkko

KUOPION EV.LUT.
SEURAKUNNAT
JÄRVI-KUOPIO

TUUSNIEMI
MUUNTUU MONEKSI.

JÄRVI-KUOPION SEURAKUNTA

Järvi-Kuopion seurakunta on perustettu 2011 vuoden alusta Juankosken, Kaavin, Riistaveden, Tuusniemen ja Vehmersalmen seurakunnista.

Järvi-Kuopion seurakunnassa on kahdeksan alueseurakuntaa, Juankosken, Kaavin, Muuruveden, Nilsiän, Riistaveden, Säyneisen, Tuusniemen ja Vehmersalmen alueseurakunnat. Jokaisessa alueseurakunnassa on jumalanpalvelus/messu joka sunnuntai.

Riistaveden kirkko toimii seurakunnan pääkirkkona. Kirkkoja seurakunnassa on yhdeksän ja seurakuntataloja kahdeksan.

Järvi-Kuopion seurakunnan kirkkoherra on Reijo Leino. Seurakunnan jäsenmäärä on 2017 vuoden alussa 17304 jäsentä. Järvi-Kuopion seurakunta kuuluu Kuopion seurakuntayhtymään ja on väkiluvultaan toiseksi suurin seurakunta.

Kuopion seurakuntayhtymän yhteiseen kirkkovaltuuston kuuluu 10 edustajaa Järvi-Kuopion seurakunnasta.

Järvi-Kuopion seurakuntaneuvostoon kuuluu 14 jäsentä ja puheenjohtajana toimii kirkkoherra. Alueseurakuntien toiminnan suunnittelusta ja toteutuksesta vastaa työntekijöistä koostuva aluetiimi yhteistyössä alueen vastuuryhmän kanssa. Vastuuryhmään kuuluu kuusi jäsentä ja seurakuntaneuvoston edustaja.

Järvi-Kuopion seurakunnassa on virkoja/toimia seuraavasti: Papit 9: kirkkoherra, viisi kappalaista ja kolme seurakuntapappia. Kanttorit 5, seurakuntamestarit 8, diakoniatyöntekijät 6, nuorisotyönohjaajat 6, lastenohjaajat 5, emännät 3, siivooja/keittiöapulainen 1, toimistosihteerit 2.

KUOPION EV.LUT.
SEURAKUNNAT

JÄRVI-KUOPIO

TUUSNIEMEN KIRKKO

Kirkko sijaitsee aivan kirkonkylän keskustassa.

Kirkko on rakennettu v. 1869 edellisen kirkon tuhouduttua palossa. Kirkon erikoisuutena on, että se on pystyhirsikirkko.

Alttaritaulu on vuodelta 1923 ja sen on maalannut Tuusniemellä vaikuttanut apteekkari Petersen.

Nykyiset urut on valmistettu 1990 ja ovat 20 äänikertaiset.

Vieressä oleva kellotapuli on rakennettu v. 1818.

Tuusniemen seurakunnan perustamiskirja.

Kustaa Jumalan

Armosta Ruotsin, Göt-
hein ja Vendein Kunin-
gas, Norjan Perillinen se-
kä Schlesswig-Hollsteinin
Herttua y.m. y.m. y.m.

Suosiomme ja armol-
linen myötätuntomme Ju-
malan Kaikkivaltiaan
kautta uskotulle luotta-
musmiehelle maaherralle
ja ritarille (Otto Ernst
Boije):

Olemme armollisesti
antaneet esittää itsellem-
me teidän alamaisten kir-
jelmänne viime lokakuun

Kustaa III.

9 päivältä, jossa te armollisen myöntymisen saamiseksi olette
ilmoittaneet yhden osan Kuopion pitäjän asukkaista, nimittäin
Enonlahden, Hormastenlahden, Juurikkamäen, Jänissalon, Kiu-
koonniemen, Kartansalon, Leppärannan, Ohtaanniemen, Putro-
niemen, Ritoniemen, Roikansaaren, Tuusniemen, Vuorisalon,
Ukonlahden ja Vehmersalmen kylän miesten alamaisten pyyn-
nön saada rakentaa kappelikirkko puusta ja sitä varten yllä-
pitää oma pappi.

Ja kun Me sen ohessa olemme saaneet tietää ei ainoastaan
tämän kappelin tarpeellisuudesta matkan pituuden vuoksi emä-
kirkosta ja kivikirkon rakentamisen mahdottomuuden vuoksi
seurakunnan köyhyyden, raaka-aineiden sekä käsityöläisten
puutteen takia ja siihenkin nähden, että Porvoon tuomiokir-
tulilla ei ole ollut tähän mitään muistuttamista, olemme arffvaka
nähtyneet hyväksi antaa armollisen suostumuksemme kaikin puo-
lin tähän alamaiseen anomukseen ja annamme sen tämän kautta
armollisena vastauksena tiedoksenne.

Tahdomme kuitenkin huomauttaa rakennuspiirustusten
hankkimisesta, myöskin velvoittaa teitä, että papin palkkaami-
sesta sekä muista asianhaaroista, jotka siihen kuuluvat, seura-
kuntalaisten kesken tehdään selvä ja täydellinen sopimus niin
ettei minkäänlainen riita tästä tule myöhemmin meitä vai-
vaamaan.

Me jätämme teidän Jumalan Kaikkivaltiaan armolliseen
suojaan.

Gripsholman linnassa tammikuun 11 päivänä 1781.

KUSTAA. E. Schröderheim.

Kun Tuusniemen kirkkoa rakennettiin 120 vuotta sitten

Vuonna 1855 itsenäistynyttä Tuusniemen seurakuntaa kohtasi pari vuotta myöhemmin raskas onnettomuus. Heinäkuun 10. päivänä 1857 paloi vuonna 1800 rakennettu kirkko. Tämän jälkeen väliaikaiseksi valmistunut lautarakenteinen kirkko palveli seurakuntaa peräti 12 vuotta. Se oli alun alkaenkin kolea ja hatara, niin että kirkonkokous päätti ”talvisydämen kylminä sunnuntaipäivinä pitää kirkonmenot likisessä Erikkalan isossa pirtissä...” Talon isännälle Erik Hyväriselle maksettiin korvausta 2 markkaa kerralta. Ensimmäisen kirkon tulipalo 10.7.1857 oli vähällä polttaa myös kellotapulin. Tapulin seinä oli ollut jo hyvin kuuma, kun kekseliäs suntio Järveläinen oli riisunut housunsa, kasteli ne ja huitoi märillä housuillaan kuumaa tapulin seinää viilentäen näin sitä. Tästä joku oli sitten sepittänyt värssyn: ”Jos tapuli ois palanna, niin se ois ollu kopsu, mut Järveläinen, kunnon mies, se housuillansa ropsu”

Rakentamisen esivaiheet

Uusi kirkko oli näin ollen välttämätön, eikä vähiten seurakunnan arvovallan vuoksi. Niinpä seurakunnan kirkonkokous päätti anoa Keisarilta lupaa rakentaa puinen kirkko, koska seurakunnalla ei ollut varoja, vaan vain velkaa kruunulle, ja ”semminkin kuin puun saalis täällä vielä on paljon keveempi kuin soveliasten kivien hankkiminen...” Hieman ennen joulua vuonna 1862 Kuopion läänin kuvernööri ja lääninkanslia ilmoittivat, että seurakunta voi rakentaa kirkkonsa puusta. Samassa kokouksessa, jossa anottiin puukirkkoa eli heinäkuussa 1860, pyydettiin Keisarilta valtakunnallista kolehtia ”ympäri koko Isänmaan” sekä keräyslistaa. Muitakin toivomuksia oli. Maaliskuussa 1863 seurakunnan miehet päättivät pyytää ”Korkeelta Esivallalta” kirkon ”riitinkiä eli malli-kuvausta” niin, että kirkkorakennuksesta tulisi ristikkokirkko ja tarpeeksi väljä. Viime mainittua toivomusta perusteltiin sillä, että seurakunnan jäsenmäärä nousee 6000 henkeen ”Leppävirroilta tänne kohta lohkeavan Kartansalon kylän kanssa”. Sitä paitsi kirkossa kävijöiden lukumäärä sunnuntaisin oli 500 henkeä. Lisäksi toivottiin kirkosta päreillä katettua ja lämpimällä sakaristolla varustettua. Kirkko kohoaisi entisen, palaneen kirkon paikalle, joka tila silloin ”avoimena seisoi”, toisin sanoen eli käyttämättömänä .

Varojen hankinta

Helmikuussa 1865 kirkon rakennushankkeissa oli edetty niin pitkälle, että arkkitehti E. Lohrmanin ja intendentin konttorin laatimat riitit ja kustannusesittely voitiin lukea ”miehevästi (=runsaslukuisesti) kokoontuneille seurakuntalaisille”, jotka hyväksyivät ne. Saman vuoden loppupuolella oli kirkon ”kuva-piirros” sekä ”kustannusluettelo” nähtävänä. Sen mukaan kirkon rakentaminen maksaisi 42.400 markkaa, ”jonka suorittamiseksi näin onnettomina aikoina (= katovuodet) ei ole jaksettu vähintäkään keräystä seurakunnan kesken tehdä...”. Siksi seurakunta päätti kääntyä Hallituksen puoleen anoen, kuten jo v. 1860 oli tapahtunut, valtakunnan kattavaa kolehtia ja listakeräystä seurakunnittain ja ”valittiin tätä rukousta Keisarilliselle Majesteetille kantamaan kuudennusmies Mathias Holopainen”. Rakennushankkeeseen varoja saadakseen määräisivät seurakunnan päättäjät ”henki-maksua” 40 penniä miehenpuolta ja 20 penniä vaimonpuolta kohden.

Maksusta kuitenkin vapautettiin ne, ”jotka kinkerillä vaivais-rahoista päästetään”. Näihin toimenpiteisiin suostuivat mukisematta talolliset ja palvelijat sekä yksi osa torppareita ja loisia. Myöskään ei sovi unohtaa silloisen taitavan ja tarmokkaan varakirkkoherra Bernhard Kristfried Sarlinin ajatusta varojen hankkimiseksi uuden kirkon rakentamiseksi. Hän nimittäin ehdotti kahvin juonnin lopettamista ja sanoi, että ”nykyinen tavaksi päässyt ylellinen kahvin-jano on pahin meikäläisten rahain viemäri ulkomaille, niin että jos keski-määrin tämänki seurakunnan 6000 hengelle luetaan vuotuinen menekki kahvista neljäksi markaksi, niin nousee siitä suunnaton summa 24.000 markkaa menoa paljaasta kahvista...” Paljonko lopulta kirkkoa varten säästöön saatiin, ei ole tiedossa.

*Alttaritaulun on
maalannut Tuusniemellä
vaikuttanut apteekkari
Petersen*

Seurakunnan "rukous" valtakunnallisesta kolehdistä tuotti tuloksen. Helmikuun 22. päivänä v. 1866 keisari Aleksanteri II määräsi avoimella kirjeellä kolehdin Suomen ev.lut. seurakunnissa sekä samana päivänä keräyksen Tuusniemen kirkon rakentamiseksi. Niinpä saman vuoden syksyllä, varsinkin kun edellä mainittu keisarin määräys auttoi taloudellisesti ja sillä kertaa "vuoden tulo oli siunattu" eli pitäjässä säästytettiin kadolta, päätettiin ryhtyä hankkimaan pohjakiviä kirkon perustaksi ja kivijalaksi. Kiviä tarvittiin 60 kuutiosyltä. Ne saatiin rakennuspaikalle siten, että kunkin veromanttaalin, joita oli 35, tuli "veittää" 1 $\frac{3}{4}$ syltä kiviä. Työn valvojiksi valittiin lukkari Erik Miettinen sekä talolliset Lassi ja Paavo Hyvärinen, jälkimmäiset ehdolla, ettei heidän itsensä tarvitse kiviä hankkia.

Kirkonrakentaja, haapajärveläinen Mikko Karjalahti oli maaliskuussa v. 1867 ilmoittanut rakentavansa Tuusniemen kirkon, jos seurakunta maksaisi palkkiona 1.320 markkaa. Seurakunnan päättäjät halusivat kuitenkin ensin nähdä miehen, mikä sitten tapahtuikin saman vuoden syksyllä. Seurauksena oli sopimus, jonka mukaan Mikko Karjalahti saa palkkiona työstään 1.200 markkaa sekä 200 markkaa ruokaa ja "kortteeria" varten. Tämän lisäksi hänelle maksetaan välttämättömät matkat kotiin.

Kirkon rakentajat ja varsinainen rakennusvaihe

Maaliskuun 29.päivänä 1868 päästiin tositoimiin. Kirkonkokouksessa, jossa puhetta johti kappalainen, varakirkkoherra B.K. Sarlin, päätettiin kirkonrakennusta varten hankkia tarpeellinen määrä hirsiä. Hanke käsitti 98 kappaletta 21 kyynäräisiä ja 90 kappaletta 10-tuumaisia neliskanttisia hirsiä. Ne hakkautettaisiin ja veistettytäksi seurakunnan köyhillä, jotka siten saisivat ansiotuloja. Hirret päätettiin ostaa kirkonmies Matti Smolanderilta Ohtaanniemeltä ja herrastuomari Antti Räsäseltä Juurikkamäestä 6 markan kappalehintaan. Myöhemmin hirsiä ostettiin lisää eräiltä muiltakin Tuusniemen talollisilta.

Samassa maaliskuun kokouksessa valittiin myös kirkonrakennuskomitea, johon tulivat B.K. Sarlin puheenjohtajaksi sekä jäseniksi kirkonmiehet Matti Holopainen ja Salomo Miettinen, kirkkoväärti Petter Hyvärinen, lukkarinen sijainen Erik Miettinen, jonka tilalle hänen itsensä lähdettyä Kuopioon opiskelemaan, valittiin kauppias Juhana Toropainen. Vielä komiteaan kuuluivat Paavo Turunen Kartansalosta ja Gustav Räsänen Syrjäsaaresta. Komitean jäsenet velvoitettiin yhdessä vastaamaan heille uskottujen kirkonrakennusvarojen käytöstä. Tässä mainitussa ja kotikirkkomme kannalta niin merkittävässä kokouksessa allekirjoittivat pöytäkirjan tuomiorovasti A.G. Borg, B.K. Sarlin, E. Miettinen, Matti Holopainen, Gustav Räsänen ja Erik Lempinen.

Kirkkokomitea, joksi kirkonrakennustoimikuntaa tuolloin virallisesti nimitettiin, ryhtyi puuhaan. Mikko Karjalahti Haapajärveltä kutsuttiin aloittamaan työt. Aivan ensimmäiseksi hän vaati, että kirkko rakennettaisiin pystyhirsistä. Näin tapahtui. Tästä syystä tuusniemeläisillä on rakenteellisesti ainutlaatuinen kirkko koko maatakin ajatellen. Komitean tehtävänä oli myös huoltaa kaikki rakennusmateriaali, kuten lankut ja laudat, kirkonmäelle. Tarpeet toimitettiin taloista manttaaliluvun mukaan. Rakennusainesta saatiin lisäksi lautakirkosta, jota nyt käytiin purkamaan. Laipiotäytteeksi ja seinähirsien tiivistämiseksi oli kunkin veronsa mukaan tuotava sammalia. Sitä tarvittiin 200 kuormaa. Vastaanottajana toimi kauppias J. Toropainen.

Tuusniemen kirkko on harvinainen pystyhirsikirkko

Elokuun 30. päivänä 1868 yhteinen kirkonkokous päätti kirkon perustustöiden aloittamisesta kahden viikon kuluttua eli syyskuun 14.päivänä. Työhön velvoitettiin yksi mies kustakin talosta ja mökistä. Työvelvoite koski myös loisia ja renkejä. Näin saatiin kirkon rakentamiseen 60 miestä talollisilta ja 60 miestä torppareilta ja loisilta yhteensä.

Tarvittiin jatkuvasti varoja, etteivät työt pysähtyisi. Niinpä määrättiin ylimääräinen "henkiraha", joka perittiin jokaiselta kirjoissa olevalta siten, että miehet maksoivat 40 penniä, vaimot 20 penniä. Näin laskettiin saatavan kokoon 2.064 markkaa, mihin lisäksi tuli normaali henkiraha eli kirkonvero. Mainituista maksuista vapautettiin kuitenkin kartansalolaiset. Myöhemmin jouduttiin ottamaan Yhdyspankista Kuopiosta 3.000 markan laina rakennuskustannusten katteeksi. Lahjoituksiakin saatiin. Sarlin ilmoitti seurakunnalle, että Turun hiippakunta oli lahjoittanut Tuusniemelle 3.593 markkaa 20 penniä sekä 30 ruplaa 95 kopeekkaa "wenäen vaskirahaa", joista hän oli Kuopion Yhdyspankkiin tallettanut 5 % korolla ja "9 kuukauden peruuttamisella 2.000 markkaa..."

Kun varoja kirkon rakentamiseen näin oli saatu, jatkui työ ripeästi vuoden 1869 puolelle. Työhaluttomuudestako lie johtunut, että syyspuolella mainittuna vuonna kirkonkokous oli todennut eräiden mökkiläisten ja loismiesten jääneen pois rakennustöistä ja määräsi heidän maksettavakseen rakennuskassaan 1 markka 50 penniä miestä päälle rästipäiviltä. Työvelvoitteensa laiminlyöneet olivat Leppärannan, Lohilahden, Melaniemen, Pölläkan, Syrjäsaaren ja Tuusjärven miehiä. Tuohtuneena kirkonkokouksen päätöksestä miehet valittivat Kuopion läänin kuvernöörille vedoten siihen, etteivät kelirikon vuoksi päässeet töihin. Seurakunta valitsi August Mustosen antamaan asiassa kirjallisen vastineen Kuopion lääninkansliaan. Selvityksessä Mustonen osoitti, että valittajat ovat poikenneet totuudesta, koska useimmat töistä pois jääneet miehet olivat Riistavedeltä, mistä Tuusniemelle kulkee "valtamaantie" eikä sillä ole kelirikkoa. Muullakin tavoin vältettiin rakentamisvelvoitetta. Kirkonkokous totesi monien muuttaneen pois pitäjästä, ettei tarvitsisi kirkkoa rakentaa. Sattuipa niinkin, että jotkut torpparit ja loiset puolestaan jättivät työpäivävelvollisuutensa suorittamatta kirkonrakennuksella, mutta olivat kuitenkin samaan aikaan siellä töissä muiden puolesta hankkien näin ansiota 1 mk 50ps:stä 2:een mk päivässä. Heitä sakotettiin.

Kirkon valmistuminen

Elokuun 21. päivänä 1869 kutsuttiin kirkonkokous toteamaan uuden kirkon valmistuneen. Kokouksessa oli läsnä myös lääninarkkitehti, joka lausuntonaan vasta valmistuneesta kirkosta mainitsi mm. ”että se oli kaikin puolin tarkasti riitingin mukaan rakennettu ja onnestunut tulemaan varsin sievä ja juhla-iloinen...” seurakunta tämän kuultua ja itsekin rakennusta tarkasteltua sanoivat yksimielisesti siihen, mitä rakennuttajaan ja nikkariin tulee, hyvin tyytyvänsä”. Ainoastaan saarnatuolin jalka oli joka puolelta kaitaisempi ja alttarin pahtaissa olevat ala-listat kapeammat kuin riitingissä olivat määrätty, jotka poikkeukset työn lujuteen ei kuitenkaan kuulunut mitään vaikuttavan.

Valmistuneen kirkon virallisen vastaanottokokouksen pöytäkirjan allekirjoittivat B.K. Sarlin, Matti Holopainen, Juhana Turunen, M. Poutiainen, A. Lisander, Erik Lempinen ja Sven Paqvalen.

*Näkymä alttarille
urkuparvelta katsottuna*

*Sankarihaudat
sijaitsevat kirkonmäellä
aivan kirkko pääoven
läheisyydessä*

Viimeistelytyöt

Vuosikymmeniksi oli kuitenkin vielä tehtävää kirkon viimeistelyssä. Olihan esim. ”nikkarityöt” vielä kesken. Työssä ahersi maalari Piironen poikineen. Kolme vuotta kirkon valmistumisen jälkeen sen seinien pahimmat raot tilkittiin leväsammaleilla. Työhön velvoitettiin Ukonlahden kylän miehet, joilla oli työpäiviä rästissä. Kului vielä kolme vuotta ja päästiin vuoteen 1875. Tuolloin, keskikesällä, kirkko laudoitettiin, maalattiin ja ”tapetseerattiin” (= tapetoitiin) sisältä. Laudoitustyötä johti Mikko Karjalahti, joka palkkiokseen vaati 150 markkaa ja ”reissu-raham” sekä päivärahat matkapäiviltä. Maalaustyön suoritti maalari Ahlvik Heinävedeltä. Hänelle puolestaan määrättiin palkkioksi 5 markkaa päivältä ja 50 markkaa pensseleistä. Ahlvikin apumieheksi tulivat kauppa-palvelija Erik Hyvärinen ”alituiseksi” ja vanha Piironen tekemään ulko- ja pohjamaalaukset. Kumpikin sai palkkaa 3 markkaa päivältä. Lisäksi oli maalinjauhajana muuan Juvonen, joka ansaitsi työstään markka viisikymmentä penniä. Maalaustyöhön sisältyi myös saarnatuolin ja alttaritaulun somistaminen. Työtä valvoi rakennuskomitea, johon kuuluivat kirkkoherra, varaylimiehenä pastori Henrik Pöyhönen sekä jäseninä J. Toropainen, talolliset Henrik Väätäinen ja Pahkasalon Paavo Koistinen, Petter Järveläinen ja ”kirkkovärdi” Olli Mustonen.

Kirkon äärellä sijaitsevan hautausmaan aitaamiseksi päätti kirkonkokous keväällä 1881 velvoittaa talot manttaaliluvun mukaan toimittamaan kirkonmäelle aidasseipäät ja vitakset 5 pennin korvausta vastaan kuormalta. Aidan tekeminen annettiin Ohtaanniemeläiselle työmiehelle Eriikka Pitkäselle. Palkkiona kuntakassasta maksettaisiin hänelle 26 markkaa 50 penniä. Aita piti tehdä kolmella ”vitaksella” seiväspariin seipäiden ollessa kyynärän (n.60 cm) välein. Aidan korkeudeksi määrättiin 9 korttelia (1m 35 cm). Vanha aita tuli samalla purkaa. Tähteet annettiin kanttorille.

Saman vuoden loppupuolella tal. Olli Taskinen valmisti lehterien ovet ja maalasi ne sinisiksi ja ansaitsi tästä työstä 6 markkaa 50 penniä ovelta. Seppä Katainen puolestaan toimitti oviin lukot ja saranat kuudella markalla ovelta. Katainen teki myös kirkon valaisinkruunuun vitjat. Siitä hänelle maksettiin 75 penniä kyynärältä.

Unohtaa ei sovi kirkkomme kellotapulia, joka yhä jyrkänä seisoo ajan hammasta uhmaten kirkon kupeella. Tapuli rakennettiin v. 1818, säästyi vuoden 1857 kirkonpalossa, korjattiin lokakuussa 1858 ja maalattiin yhtäaikaista kirkon kanssa kesällä 1875.

”Kellotapuli on kolmenivelin, jämäkkä hirsirakennus. Kellotapulin tornissa kaiuttelevat kaksi kelloa vuosilta 1856 ja 1879. Ensimmäisessä kellotapulissa soitettiin vuonna 1805 Tukholmasta tuotua kirkonkelloa. Nykyisen tapulin kelloista pienempi painaa 230 kiloa ja se on hankittu vuonna 1856 Usatovin tehtaalta, Valdain kaupungista Venäjältä. Kellon korkeus on 65 cm ja halkaisijaltaan noin 70 cm. Suurempi kelloista painaa 340 kiloa ja se on hankittu vuonna 1879 Pietarista, kauppias Mihail Spulkolkin tehtaalta. Kellon korkeus on noin 70 cm ja halkaisijaltaan 80 cm.”

1900-luvulle tultaessa työ kirkon somistamiseksi ja seurakuntaa tyydyttävään kuntoon saattamiseksi jatkui. Mutta se taas on eri historia.

Millainen sitten kotikirkkomme on?

Se on muodoltaan pitkäkirkko, jonka sivuilta ulkonee poikkiakselissa kaksi leveää ja lähes täyskorkeaa poikkisakaraa. Ristikeskustaa korostaa pieni monikulmainen, huippuun päättyvä lyhty. Runkohuonetta, sakaroita ja eteisiä kattaa matalahko satulakatto, ikkunat ovat suorapäätteiset ja kahdessa vyöhykkeessä. Sisätila jakautuu pylväiden erottamana kolmeen latvaan, katteena tasakatot ja keskustassa särmäkartion muotoinen kupu. Kellotapuli, missä kellot vuosilta 1856 ja 1879, on puinen kolminivelin. Kirkossa on 820 istumapaikkaa. Lämmitysjärjestelmä uusittiin v. 1987, jolloin asennettiin säteilylämmittimet.

Tuusniemellä tasan 120 v. kirkon valmistumisesta eli 21. elokuuta 1989.
Aimo Junkkari